

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep.

0030 OSLO

Uttalelse til forslag til endringer i viltloven og rovviltforskriften - om nødverge og bruk av åte

Fylkesmannen mener departementets forslag til endringer av nødvergebestemmelsene gjør saksfeltet mer komplisert og uryddig. Grensene mellom nødverge og ordinære forvaltningstiltak som skadefelling og bestandsregulering blir uklare. Forslaget anses mer problematisk enn dagens ordning i forhold til rettshåndheving og vurdering mellom det som kan kalles en akutt oppstått nødvergesituasjon og det som anses å være ulovlig jakt. Videre bør nødvergeretten fortsatt være en klar og entydig nødrettsbestemmelse, uten supplerende forvaltningsvedtak om bestandsstatus som avklarer tolkning.

Fylkesmannen slutter seg til forslaget om lovhjemmel for å regulere bruk av åte til ulike formål.

Bakgrunn

Fylkesmannen viser til departementets brev 26. juni 2008 med høring på forslag til endringer i lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet (viltloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften). Endringsforslaget gjelder først og fremst § 11 i viltloven, nødvergeparagrafen, og en ny § 13 a i rovviltforskriften.

Departementets forslag innebærer en mer liberal adgang til nødverge enn gjeldende rett ved å gi adgang til å felle gaupe og jerv til forsvar for bufe og tamrein, uten at det foreligger direkte angrep. Det må imidlertid foreligge akutt fare for skade samt sannsynlighetsovervekt for at angrep vil finne sted. Bjørn kan etter forslaget felles etter de samme vilkårene, dersom det nasjonale bestandsmålet er nådd. For ulv forelås ingen endring. Videre foreslår departementet å innføre adgang til felling, uten at det foreligger direkte angrep, av rovdyr som kommer innenfor hegn med produksjonsdyr i landbruket eller hund. Vilåret er at inngjerdingen tilfredsstiller krav til rovdysikre gjerder fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning.

Departementet foreslår også innført en generell hjemmel i viltloven (§ 26 nr 10) for å regulere bruk av åte med hensikt i å etablere et regelverk som skal kunne forhindre at uheldige situasjoner oppstår.

Fylkesmannens vurdering

Nødverge

Nødvergeretten er en adgang til felling av vilt direkte hjemlet i lov, og Fylkesmannen og forvaltningen for øvrig har en begrenset rolle i saksfeltet. Fylkesmannen oppfatter nødverge å være en rett til å handle for å løse en akutt farlig situasjon. I slike tilfeller vil handlingen i etterkant kunne bli gjenstand for oppfølging av politiet dersom det er mistanke om misbruk. Muligheten for bruk av nødverge kommer i tillegg til skadefelling og bestandsregulering (lisensfelling, kvotejakt etc.) som skjer etter forvaltningsvedtak.

Departementets forslag differensierer bestemmelsene for ulike arter og knytter dem opp mot forvaltningsmessige vurderinger av bestandene og hva som er rovdysikkert hegn. Saksfeltet vil derfor bli langt mer komplisert enn tidligere, og utvidelsene av nødvergebestemmelsene til å gjelde *”..for å fjerne aktuell og betydelig fare for skade..”* gjør at grensene mot ordinære forvaltningstiltak som skadefelling og bestandsregulering blir uklare. Fylkesmannen vil bemerke at ethvert rovdyr som kommer inn i et beiteområde vil utgjøre en fare for husdyra. I høringsbrevet redegjør departementet for grunnlaget for siste endring av nødvergebestemmelsen i viltloven i 1994 og at ordlyden *”under fare for direkte angrep”* ble sett på som uklar av Høyesterett. Bestemmelsen ble derfor presisert og innskjerpet. Fylkesmannen anser at det i enda større grad vil være problematisk i forhold til rettshåndheving å skulle definere hva som utgjør en *”aktuell og betydelig fare for skade på bufe eller tamrein når det er en sannsynlighetsovervekt for at angrep vil finne sted..”*. Vurderingen av graden av *”sannsynlighetsovervekt”* må nødvendigvis bli skytters subjektive vurdering når det handler om en nødvergesituasjon. Det vil bevismessig være svært vanskelig å skille mellom faktiske nødvergehandlinger og tilfeller av ulovlig jakt. Vi viser også til at det selv med gjeldende ordlyd i nødvergebestemmelsen kan være problematisk å definere hvor grensen går mellom det som kan kalles en akutt oppstått nødvergesituasjon og det som anses å være ulovlig jakt. Den forslåtte ordlyden vil etter vår vurdering gjøre slike tilfeller vanskeligere å håndtere.

Departementets forslag til endring i nødvergebestemmelsen innebærer etter Fylkesmannens vurdering en mer komplisert og mindre målrettet ordning enn dagens bestemmelser. Vi er av den oppfatning at nødverge fortsatt bør være en klar og entydig nødrettsbestemmelse definert i loven, uten supplerende forvaltningsvedtak som avklarer tolkning. Slik forslaget til endringer foreligger, er det derfor nødvendig å utforme retningslinjer for vurdering og kunngjøring av status for bestandsmål. Nødvergebestemmelsene omfatter alvorlige avgjørelser for de involverte og gjeldende rettsgrunnlag må være entydig når sakene skal vurderes i etterkant. Dette er sentralt med hensyn til folks rettssikkerhet og faren for rettsvillfarelse.

Departementets forslag differensierer nødvergeretten mellom rovviltartene med utgangspunkt i dagens bestandssituasjon. Med henvisning til foregående avsnitt mener vi at retten til nødrettsbehandling bør være mer begrenset og klarere definert enn forslaget, og gjelde generelt for alle artene, men med hjemmel til å unnta spesielt truede arter eller bestander slik ordlyden er i gjeldende § 11 tredje ledd. Vi anser det lite heldig å ha bestemmelser som kan variere både geografisk og over tid. Bestandene av de ulike artene vil variere over tid og det anses lite hensiktsmessig med en nødvergehjemmel i lov bygget på en gitt bestandssituasjon.

Departementet ber imidlertid konkret om uttalelse til hvilke bestandsmål for bjørn som bør legges til grunn i forslaget, de nasjonale eller regionale. Vi gjør oppmerksom på at også de regionale bestandsmålene er nasjonale, jf. rovviltforskriften § 4. Departementets høringsbrev kan virke uklart med hensyn til dette. Med utgangspunktet i det ovenstående anser Fylkesmannen at det bør være de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionene som brukes i ny § 11 tredje ledd dersom denne blir stående. Dette vil da naturlig samsvare med øvrig differensiering mellom rovviltregionene og bidra til bedre allmenn rettsforståelse i relasjon til bestandsmålene i den enkelte region.

Nødverge i innhegnet område

Felling av rovvilt i innhegnet område gir også nytt rom for forvaltningsmessige vurderinger. Rovdyrsikkert hegn er definert i en standard fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning og gjelder for de som får tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader. Forslag til ny § 13 a i rovviltforskriften åpner for at standarden gjelder også for husdyr som normalt ikke omfattes av tilskuddsordningen. Det kan dermed oppstå situasjoner hvor dyreeier mener å ha et rovdysikkert hegn uten at det tilfredsstillende gir krav. Hund er også omfattet av endringsforslaget, og hundegårder har svært varierende konstruksjon og er ikke nødvendigvis sikre mot inntrenging selv om hunden er stengt inne. Fylkesmannen er imidlertid i sterk tvil om hund generelt bør omfattes av nødverge.

Produksjonsdyr i landbruket er ikke entydig eller uttømmende definert i høringsforslaget. Ut fra endringer i landbrukets tilskuddsordninger vil Fylkesmannen tro at også oppdrett av hjortevilt kan omfattes av forslag til ny § 13 a i rovviltforskriften. Hegn for oppdrett av vilt skal etter egne bestemmelser for slik virksomhet være solide, men følger ikke uten videre standarden for rovdysikre gjerder.

Bestemmelsen er også forutsatt å fungere som et insentiv for oppføring av rovdysikre gjerder ut over tilskuddsordningen. Kjennskapen til standard og krav til oppsetting vil derfor kunne variere. Fylkesmannen legger vekt på at alle forhold ved nødvergebestemmelsene må være kjent, entydige og klare på forhånd, før felling eller forsøk på felling. Ved eventuell ny § 13 a i rovviltforskriften bør det derfor vurderes innført en kontroll- og godkjenningsordning for rovdysikre hegn etter oppsetting.

Forslaget til § 11, nytt sjette ledd, viderefører dagens ordlyd i fjerde ledd om plikt til å varsle kommunen og politiet ved felling eller forsøk på felling. Departementets forslag innebærer ingen endring av dette og er følgelig ikke direkte del av høringen. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at det i rovviltforskriften er Fylkesmannen og politiet som er tillagt de fleste oppgaver i oppfølging av slike situasjoner. Kommunen har ingen direkte oppgaver eller ansvar etter rovviltforskriften. Fylkesmannen ber derfor departementet vurdere harmonisering av viltloven § 11 med tilgrensende bestemmelser i rovviltforskriften.

Bruk av åte

Bruk av åte for ulike formål kan ha utilsiktede og uheldige konsekvenser. Fylkesmannen gir derfor sin tilslutning til departementets forslag til en hjemmel i viltloven som gjør det mulig å regulere bruk av åte for lokking eller føring av vilt.

Med hilsen

Kirsti Kalle Grøndahl

Øivind Holm